

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ

VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 17–18 березня 2016 року)

Суми

Сумський державний університет

2016

ПРИСЛІВ'Я VS АФОРИЗМИ: СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ РИСИ

Дяченко І. О.

(Сумський державний університет)

Троцюк Н. І.

(Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки).

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

Одним з елементів національної культури є фольклор. Яскравим прикладом усної народної творчості є паремії. Багатогранність паремій як пареміологічних одиниць лише ускладнює дефініцію. Проблема визначення супроводжувала всіх збирачів і дослідників народних висловів, відтоді здійснювалися численні спроби дати визначення, однак це стало справжньою лінгвістичною проблемою, на чому акцентують самі пареміологи, що сьогодні тлумачень не менше, ніж самих прислів'їв.

Паремія (греч. *paremia* - прислів'я, приказка) – видове позначення фольклорних малих жанрів афористичного спрямування (прислів'я, приказки, афоризми, заклики, зичення, прокляття, скоморовки) [1, 22].

У паремійному фонді кожної культури яскраво відображаються уявлення етносу про людину й навколишній світ. Прислів'я відповідає статусу малого тексту з узагальнюючою семантикою. Прислів'я визначається як короткий, стійкий у мовному побуті ритмічно організований вислів повчального характеру, в якому зафіксовано багатовіковий досвід народу.

Прислів'я – це довершений за змістом вислів, який становить граматично й інтонаційно оформлене судження, як правило, у формі складного речення: *Better to reign in hell, than serve in heaven* [2, 125]; *Better ride an ass that carries than the horse that throws us* [2, 124]; *Better never begin than never make an end* [2, 124].

Окреслене місце крилатих висловів у системі пареміологічних одиниць визначається співвіднесенням із власне паремійним та афористичним комплексами. Вчені стверджують, що крилаті вислови знаходяться неначебто на півшляху до прислів'їв: як і прислів'я, вони широко побутують у мові, але, на відміну від прислів'я, зазвичай належать автору, який відомий. Значення афоризму складається зі змісту компонентів висловлювання та прагматичної настанови автора. Оригінальність і сила їх проявляється в лаконізмі. Їм притаманні базові категорії тексту, а саме: інформативність, зв'язність,

модальність, жанрово-стилістичні характеристики. Автор висловлювання стимулює читача (слухача) до розумових операцій, створює основу для периферійного акту, встановлює відповідність із екстралінгвістичною дійсністю.

Афоризм (грец. aphorismos – визначення, вислів) – коротке лаконічне судження, яке у стислій, зручній для запам'ятовування формі містить глибоку узагальнену думку [1, 324]. Наприклад, *better a witty fool than a foolish wit* (W. Shakespeare) [2, 124]; *if you're too open minded, your brains will fall out* (Richard Feynman) [3, 184].

Таблиця 1

Ізоморфні риси прислів'їв та афоризмів

	Народна творчість	Авторське висловлювання	Колективне авторство	Малий жанр	Лаконічність	Дидактичність	Лінгвокреативність	Прагматичне значення	Граматична будова	
									Просте речення	Складне речення
Прислів'я	+		+	+	+	+		+	+	+
Афоризм		+		+	+		+	+	+	+

Розглянуті форми паремії (прислів'я та афоризми) характеризуються здатністю до відтворювання, резонансу, ізоморфізму, їх розбіжністю у походженні та функціях (прислів'я – дидактична функція, афоризми – лінгвокреативна), а також схожістю за граматичною будовою та прагматичним значення, виразністю та впливом на аудиторію.

1. Колоїз Ж. В. Українська пареміологія : навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / Ж. В. Колоїз, Н. М. Малюга, Н. М. Шарманова ; за ред. Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2014 – 349 с.
2. Англо-український фразеологічний словник / [уклад. К. Т. Баранцев]. – 2-ге вид., випр. – Київ : Товариство «Знання», КОО, 2005. – С. 110 – 164.
3. Parrish P. J. South of Hell / P. J. Parrish. – New York : Pocket Star Books, 2008. – С. 184.